

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi'nde

PROF. DR. M. YAŞAR KANDEMİR İLE

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

EŞ - ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L - MUSTAFÂ

— KÂDÎ İYÂZ —

162. Ders | 1.Aralık.2019, Pazar

Ders Konusu:

3. BÖLÜM: Peygamber Efendimiz'de Mutluka Bulunacak, Kesinlikle Bulunmayacak, Bulunması Sakıncalı Olmayacak Hâller veya Ona Nisbet Edilemeyecek Dünyevî İşler

1. KISIM: Peygamberimizin ve Diğer Peygamberlerin Günahlardan Korunması

2. FASIL: Peygamberlerin Peygamberlikten Önce de Günahlardan Korunduğu

KİTAPTAKİ YERİMİZ

Arapça Kaynak sf. 628 | Türkçe Şerh, Cilt.2 - sf. 580

Dersin Video, Ses Kayıtlarına
ve Kaynaklı Ders Notlarına

www.sifaiserif.com

adresinden veya karekodu okutarak
erişebilirsiniz.

Şifa-i Şerif Hakkında Kısa Bilgi:

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Eserin Türkçe Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt)

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

و[مِثْلُهُ] عند هذا قوله: ﴿إِنَّا لَنَرْنَهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ [يوسف: ٣٠]. أي: مَحَبَّةً بَيِّنَةً.

وقال الجُنَيْدُ^(١): وَوَجَدَكَ مُتَحَيِّرًا فِي بَيَانِ مَا أُنْزِلَ عَلَيْكَ فَهَذَاكَ لِبَيَانِهِ؛ لقوله تعالى: ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَنْفَكُرُونَ﴾ [النحل: ٤٤].

وقيل: ﴿وَوَجَدَكَ﴾ لم يعرفك أحدٌ بالنبوة حتى أظهركَ، فهدى بك السعداء، ولا أعلمُ أحدًا قال من المفسرين ها هنا^(٢) فيها: ضالًّا عن الإيمان.

2. Yûsuf 12/30.

3. Âyetin tamamı şöyledir: “Şehirdeki birtakım kadınlar: ‘Vezirin hanımı uşağını elde etmek istemiş. Besbelli onun aşkıyla deli divâne olmuş; görüyoruz ki, kadın iyice azıtmış’ diye konuşmaya başladılar.”

4. Cüneyd-i Bağdâdî’nin adı Ebü’l-Kâsım Cüneyd ibni Muhammed el-Hazzâz el-Kavârîrî’dir. Ünlü sûfî Serî es-Sakâtî, onun hem dayısı, hem de şeyhidir. Dayısı ona iyi bir muhaddis olmasını tavsiye etmiş ve: “Allah seni sûfî muhaddis değil muhaddis sûfî kılsm” diye duâ etmiş, o da hadis yanında diğer şerî ilimleri de tahsil etmiştir. Cüneyd-i Bağdâdî, tasavvuf ilminin Kur’an ve hadisle sınırlı olduğunu söylerdi. Kur’an’ı ezberlemeyen, hadisleri yazmayan ve fıkıhta derinleşmeyen kimsenin arkasından gidilemeyeceğini ifade ederdi.

5. Duhâ 93/7.

6. Nahl 16/44.

1. Yûsuf 12/38.

İbni Atâ’ya göre, “dalâl” kelimesinin “sevgi” anlamına geldiğini gösteren bir başka misâl de, Mısırlı kadınların Züleyhâ hakkında söylediği “Görüyoruz ki, kadın iyice âşık olmuş.”² âyeti de böyledir.³ Bu âyetteki “dalâlin mübîn” ifâdesi “apaçık bir aşk” demektir.

12. İlk devir sûfilerinin en meşhûrlarından biri olan Cüneyd-i Bağdâdî⁴ (v. 297/909) şöyle demiştir: “Sen hidâyeti ararken O sana yol göstermedi mi?”⁵ âyetinin anlamı, “**Sen kendine indirilen âyetleri nasıl açıklayacağım diye merak edip dururken, Rabbin sana onları nasıl açıklayacağını gösterdi**, demektir. Nitekim şu âyet de bunu doğrulamaktadır: ‘Sana da, kendilerine gönderileni insanlara açıklaman, onların da üzerinde düşünmeleri için bu Kur’an’ı indirdik.’”⁶

13. Bu âyete bazıları şu mânayı vermiştir: **Senin peygamber olduğunu hiç kimse bilmezken, Rabbin senin yüce bir peygamber olduğunu açıkladı ve bahtiyar kimseleri senin sâyende doğru yola iletti.**

Müfessirlerden hiçbiri bu âyeti açıklarken, ona, “Rabbin seni îmânını yitirmiş hâlde buldu” mânasını vermemiştir.

Bu âyete elbette “Rabbin seni îmânını yitirmiş hâlde buldu” mânası verilemez; zira bütün peygamberler, peygamber olmadan önce de, sonra da mâsumdur yani Allah Teâlâ onları hem büyük hem de küçük günah işlemekten korumuştur. Hâl böyleyken onların îmânlarını yitirmesi söz konusu olabilir mi? Hz. Yûsuf’un “Allah’tan başkasını ilâh kabul etmek bize yakışmaz” demesi bunu açıkça göstermektedir.¹

وكذلك في قصة موسى عليه السلام قوله: ﴿فَعَلْنَاهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ﴾ [الشعراء: ٢٠] أي: من المخطئين الفاعلين شيئاً بغير قصد؛ قاله ابن عرفة^(٣).

وقال الأزهري^(٤): معناه من الناسين.

وقد قيل^(٥) ذلك في قوله: ﴿وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى﴾ [الضحى: ٧]؛ أي ناسياً؛ كما قال تعالى: ﴿أَنْ تَضَلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى...﴾ [البقرة: ٢٨٢].

Muhaddis ve müfessir Hasan ibni Arefe el-Abderî'nin² (v. 257/871) söylediğine göre, Mûsâ aleyhisselâmin kıssasında geçen ve onun Firavun'a, öldürdüğü kıptîyi kasten öldürmediğini anlatan: "O zaman ben onu yanlışlıkla yaptım (ve ene mine'd-dâllîn)"³ âyetindeki "dâllîn" kelimesi de kasten değil, "yanlışlıkla, hatâ ile yaptım" anlamındadır.

Hz. Mûsâ, kardeşi Hârûn ile birlikte Firavun'un karşısına çıkarak ona: 'Bizimle beraber İsrâiloğulları'nı serbest bırak!' dediği zaman, "Firavun: 'Çocukken seni aramızda büyütmedik mi? İçimizde yıllarca yaşamadın mı? Ondan sonra yapacağını yaptın (bizden olan birini öldürdün). Sen nankörün birisin!' deyince, Hz. Mûsâ ona "O zaman ben onu yanlışlıkla yaptım." cevabını vermişti.⁴

Arap dili âlimi ve fakih Muhammed ibni Ahmed el-Ezherî⁵ (v. 370/980), Hz. Mûsâ'nın Kıptî'yi yanlışlıkla öldürdüğünü ifâde ederken kullanılan "dâllîn" kelimesinin o işi "unutarak yaptığı" anlamına geldiğini söylemiştir.

"Sen hidâyeti ararken O sana yol göstermedi mi?"⁶ âyetindeki "dâllen (hidâyeti ararken)" ifâdesinin de "sen unutmuşken" anlamına geldiği söylenmiştir. Nitekim şahitlik için iki erkek bulunmadığı takdirde, "Bir erkek- le, biri yanılırsa diğerinin ona hatırlatabilmesi için iki kadın şahit olsun"¹ âyetindeki "en tadille" ifâdesi de biri unutursa demektir.

2. Hasan ibni Arefe, Abdullah ibni'l-Mübârek'ten hadis öğrenmiş, İmâm Tirmizî ve İbni Mâce gibi hadis âlimlerine rivâyetle bulunmuş bir muhaddistir. Bazıları ise burada sözü edilen İbni Arefe'nin, Niftaveyh lakabıyla tanınan hadis hâfızı, kırâat, Arap dili ve edebiyâtı âlimi Ebû Abdillâh İbrâhim ibni Muhammed ibni Arefe (v. 323/935) olduğunu söylemişlerdir.

3. Suarâ 26/20.

4. Suarâ 26/17-20.

5. Ebû Mansûr Muhammed ibni Ahmed ibni Ezher el-Ezherî el-Herevî, *Tehzîbü'l-luga* adlı Arapça luga kitâbıyla ünlü bir âlimdir.

6. Duhâ 93/7.

1. Bakara 2/282.

فَإِنْ قُلْتَ: فَمَا مَعْنَى قَوْلِهِ: ﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ﴾ [الشورى: ٥٢].

فالجواب أَنَّ السمرقندي قال: معناه: مَا كُنْتَ تَدْرِي قَبْلَ الْوَحْيِ أَنْ تَقْرَأَ الْقُرْآنَ، وَلَا كَيْفَ تَدْعُو الْخَلْقَ إِلَى الْإِيمَانِ.

وقال بَكْرُ الْقَاضِي^(١) نحوه؛ قال: وَلَا الْإِيمَانُ الَّذِي هُوَ الْفَرَائِضُ وَالْأَحْكَامُ؛ قال: فَكَانَ [ﷺ] قَبْلُ مُؤْمِنًا بِتَوْحِيدِهِ؛ ثُمَّ نَزَلَتْ الْفَرَائِضُ الَّتِي لَمْ يَكُنْ يَدْرِهَا^(٢) قَبْلُ؛ فَزَادَ بِالتَّكْلِيفِ إِيْمَانًا؛ وَهُوَ أَحْسَنُ وَجْهِهِ.

“Kitap Nedir, İmân Nedir, Bilmezdin” Ne Demektir?

﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا، مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ﴾
“Daha önceki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da emrimizden bir ruh vahyettik. Yoksa daha önce sen kitap nedir, imân nedir, bilmezdin.”²
âyetinde Peygamber Efendimiz’in peygamberlikten önce kitâbı ve imânı bilmediği belirtilmektedir; bunun mânası nedir diye sorulabilir.

Tefsir âlimi ve Hanefî fakihî Ebü'l-Leys es-Semerkandî (v. 373/973) bu âyeti, “Ey Resûlüm! Sana vahiy gelmeden önce Kur’an okumayı ve insanları imâna nasıl dâvet edeceğini bilmezdin” diye açıklamıştır.

Mâlikî kadısı Bekr ibni Alâ el-Kuşeyrî de³ (v. 344/955) buna yakın şeyler söylemekle beraber, **âyetteki “imân” kelimesiyle tevhîdin (Allah’ın birliğinin) değil, farzlar ile diğer hükümlerin kastedildiğini** belirtmiş ve şöyle demiştir: Çünkü Resûl-i Ekrem Efendimiz peygamber olmadan önce de Allah’ın birliğine inanırdı; ama namaz, oruç, zekât, hac gibi farzları bilmezdi; bunlar kendisine daha sonra bildirildi; farzları uyguladıkça da imânı arttı.

Ebü'l-Leys es-Semerkandî ile Bekr ibni Alâ el-Kuşeyrî’nin bu açıklamaları, bu âyetin en güzel tefsiridir.

2. Şûrâ 42/52.

3. Bekr ibni Muhammed ibni Alâ’ el-Kuşeyrî hakkında bilgi için bk. I, 505.

فَإِنْ قُلْتَ: فَمَا مَعْنَى قَوْلِهِ: ﴿وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْغَافِلِينَ﴾
 [يوسف: ٣] فاعلم أنه ليس بمعنى قوله: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ ءَايَاتِنَا غَافِلُونَ﴾
 [يونس: ٧]؛ بل قد حكى أبو عبيد الهروي^(٣) أن معناه لَمَنِ الْغَافِلِينَ عَنْ قِصَّةِ
 يوسف؛ إذ لم تَعْلَمْهَا إِلَّا بِوَحْيِنَا.

“Daha Önce Bilmezdin” Ne Demektir?

Şu âyetin anlamı da sorulabilir:

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ، وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْغَافِلِينَ﴾
 “Biz sana vahyettiğimiz bu Kur’an’la kıssaların en güzelini sana anlatıyoruz. Oysa sen daha önce bunları hiç bilmezdin (bunlardan gâfildin).”⁴

Bu âyetteki “bilmezdin (bunlardan gâfildin)” ifâdesi, “Onlar bizim âyetimize ilgisiz kalanlardır (âyetlerimizden gâfillerdir)”⁵ âyetindeki “gâfil” kelimesiyle aynı mânada değildir. Tefsir, hadis ve Arap dili âlimi Ebû Ubeyd el-Herevî¹ (v. 401/1011) Yûsuf sûresindeki “gâfildin” kelimesinin, “Sen daha önce Yûsuf kıssasını bilmezdin, ondan habersizdin, onu ancak bizim vahyimizle öğrendin” anlamında olduğunu söylemiştir.

Nitekim âyet baş tarafıyla birlikte bir bütün olarak okunduğu zaman mânanın böyle olduğu zâten görülür: “Biz sana vahyettiğimiz bu Kur’an’la kıssaların en güzelini sana anlatıyoruz. Oysa sen daha önce bunları hiç bilmezdin.”

4. Yûsuf 12/3.

5. Yûnus 10/7.

1. Ebû Ubeyd Ahmed ibni Muhammed el-Herevî, Kur’ân-ı Kerîm ve hadis-i şeriflerde geçen nâdir kelimelere dâir *Kitâbü'l-Ğarîbeyn fi'l-Kur’ân ve'l-hadîs* adlı eseriyle ünlüdür.

Putlara Hiç Dokunmadı

İtiraz edilebilecek hadîs-i şerîflerden biri de hadis ve tefsir âlimi Osmân ibni Ebî Şeybe'nin (v. 239/853), ashâb-ı kirâmdan Câbir ibni Abdillâh radiyallahu anhumâdan senediyle birlikte rivâyet ettiği şu hadistir:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem peygamber olmadan önce Mekke'de müşriklerin bir toplantısına katılmıştı. O sırada arka tarafında iki meleğin birbiriyle konuştuğunu duydu. Biri ötekine Peygamber Efendimiz'i kastederek: 'Git, onun arkasında dur!' dedi. Öteki melek de ona: 'Şu anda putlara hürmet etmek için orada bulunan birinin arkasında nasıl durabilirim?' dedi. Bu konuşmayı duyan Peygamber aleyhisselâm o günden sonra bir daha putperestlerin toplantılarına katılmadı."²

birlikte tavâf ettim. Putun yanından geçerken ona elimi sürdüm. Peygamber aleyhisselâm "Ona dokunma!" diye beni uyardı. Zeyd sözüne devam ederek şöyle dedi. Yine Efendimiz ile birlikte tavâf ettik, ben içimden 'Yine o puta dokunacağım, bakalım ne diyecek?' dedim. Ve puta bir daha dokundum. Bu defa Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem 'Sana dokunma denmedi mi?' diye beni ikaz etti.¹

Ahmed ibni Hanbel bu hadisin son derece münker olduğunu söylemiş, "Bu rivâyet mevzûdur (uydurmadır) veya uydurma bir rivâyeti andırmaktadır." demiştir.

Hadis hâfız ve kırâat âlimi Dârekutnî'nin (v. 385/995) söylediğine göre âlimler, bu hadisin Resûl-i Ekrem'e kadar varan senedini zikrederken Osmân ibni Ebî Şeybe'nin hatâ ettiğini söylemişlerdir.

Hadis, genel durumu itibâriyle isnâdında görüş birliği edilmeyen münker bir rivâyet olup hiçbir değeri bulunmamaktadır.

İslâm âlimleri Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Bana putlardan nefret etme duygusu verildi."² buyurmasına bakarak, onun putlardan hep uzak durduğunu söylemişlerdir.

١٥٤٤ - وكذلك الحديث الذي يرويه عثمان بن أبي شيبة بسنده عن جابر بن عبد الله الأنصاري^(٤) - رضي الله عنه - أن النبي ﷺ قد كان يشهد مع المشركين مشاهدتهم ، فسمع الملكين خلفه ، أحدهما يقول لصاحبه : اذهب حتى تقوم خلفه . فقال الآخر : كيف أقوم خلفه وعهده باستلام الأصنام ؟ فلم يشهدهم بعد^(٥) .

Hadiste sözü edilen Peygamber Efendimiz'in katıldığı bu toplantı, muhtemelen Kâbe'de yapılmaktaydı ve bildirildiği üzere orada 360 put bulunmaktaydı. Peygamber Efendimiz'in İslâmiyet'ten önce de putperestlerin toplantılarına katılmadığı bilinmekte, ancak bu toplantıya amcasının ısrarı üzerine iştirâk ettiği söylenmektedir. Hadîs-i şerîfteki bir meleğin diğerine söylediği: "Git, onun arkasında dur!" ifâdesinin bazı rivâyetlerde: "Gel onun arkasında duralım" şeklinde olduğu görülmekte,

bu ifâdeyle meleğin Peygamber Efendimiz'in bereketinden faydalanmayı veya onu korumayı teklif ettiği anlaşılmaktadır. Allah'ın Elçisi peygamber olmadan önce de putlardan hep uzak durmuş, onlara elini dahi sürmemiştir. Efendimiz'in evlâtlığı Zeyd ibni Hârise şöyle demiştir: "İsâf ve Nâile adında bakırdan yapılma bir put vardı. Müşrikler Kâbe'yi tavâf edince ona ellerini sürerlerdi. (İslâmiyet'ten önce) bir defasında Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'yi tavâf etti, ben de onunla

فهذا حديث أنكره أحمد بن حنبل جداً، وقال: هذا^(٦) موضوع، أو شبيه بالموضوع .

وقال الدارقطني: يقال: إن عثمان وهم في إسناده .

والحديث بالجملة منكّر غير متفق على إسناده؛ فلا يلتفت إليه .

١٥٤٥ - والمعروف عن النبي ﷺ خلافه عند أهل العلم من قوله: «بُعِثْتُ إِلَى الْإِسْلَامِ (١٤٨/ب) الْأَصْنَامُ»^(١) .

2. Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *Müsne'd* (Esed), III, 398, nr. 1877; Zehebî, *Mizânü'l-i'tidâl* (Bicâvî), III, 36-37; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VI, 23, VIII, 226.

1. Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 238-239, nr. 4956; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Bündârî-Kisrevî), V, 54; Elbânî, *Sahîhu's-sîreti'n-nebeviyye*, s. 32.

2. İbni Hacer el-Askalânî, *el-Metâlibü'l-âliye* (A'zamî), IV, 172, nr. 4254. "Peygamber Efendimiz'in Güzel Ahlâkı" bahsinde de geçtiği üzere bu hadisin tamamı şöyledir: "Doğru ile yanlış birbirinden ayıracak yaşa geldiğimde, bütün putlardan nefret etmeye başladım. Şiirden de hoşlanmaz oldum."

١٥٤٦ - وقوله في الحديث الآخر الذي رَوَتْهُ أُمُّ أَيْمَنَ حِينَ كَلَّمَهُ عَمُّهُ وَآلُهُ فِي حُضُورِ بَعْضِ أَعْيَادِهِمْ ، وَعَزَمُوا عَلَيْهِ فِيهِ بَعْدَ كَرَاهَتِهِ لَذَلِكَ ؛ فَخَرَجَ مَعَهُمْ ، وَرَجَعَ مَرْغُوبًا ؛ فَقَالَ : « كَلَّمَا دَنَوْتُ مِنْهَا مِنْ صَنَمٍ تَمَثَّلَ لِي شَخْصٌ أَبْيَضٌ طَوِيلٌ يَصْبِحُ بِي : وَرَاءَكَ ، لَا تَمَسَّهُ » فَمَا شَهِدَ بَعْدُ لَهُمْ عِيدًا^(٢) .

Putperestlerin Bayramında Ne Oldu?

Peygamber aleyhisselâmın dadısı Ümmü Eymen'in rivâyet ettiği hadîs-i şerîf de Resûl-i Ekrem'in putlardan nefret ettiğini göstermektedir. Bu rivâyete göre Resûlullah Efendimiz henüz peygamber olmadan önceki bir tarihte, amcası Ebû Tâlib, âilesiyle birlikte Kureyş'in bir bayramını kutlamaya giderken, Peygamber Efendimiz'in katılmak istemediğini söylemesine rağmen, kendileriyle birlikte bu kutlamaya gelmesi için ona ısrar ettiler. Efendimiz de ister istemez onlarla birlikte gitti, ancak çok korkmuş bir vaziyette geri döndü ve durumu şöyle anlattı:

“Onların putlarına her yaklaştığımda, beyaz tenli, uzunca boylu bir adam gördüm; o bana ‘Git buradan! Sakın ona dokunma!’ diye bağıırıyordu.” Allah'ın Elçisi o günden sonra Mekkelilerin hiçbir bayramına katılmadı.¹

Bu kaynaklarda Ümmü Eymen'den rivâyet edildiğine göre Mekke yakınlarındaki Büvâne'de Kureyşlilerin bir putu vardı. Yılda bir defa oraya gider, kurban keser, traş olur, sabahtan akşama kadar da putlarının yanında kalırlardı. Ebû Tâlib de yakınlarıyla birlikte oraya giderdi. Her defasında Peygamber Efendimiz'in de kendileriyle birlikte oraya gitmesini ister, fakat Efendimiz gitmezdi. Yine bir defasında onun da gelmesi için ısrar etti, hattâ gelmediği için kendisine çok kızdı. Halaları ve diğer yakınları da bayramlarına katılmadığı için ona gücendiler. Peygamber aleyhisselâm da onlarla birlikte gitmek zorunda kaldı. Fakat bir süre sonra son derece korkmuş bir vaziyette halalarının yanına döndü, sonra da gördüklerini onlara anlattı.

1. İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, I, 158; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-nübüvve* (Kal'acî-Ab-bâs), I, 187, nr. 129.

١٥٤٧ - وقوله - في قصة بَحِيرَا حين استحلفَ النبي ﷺ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى ،
إِذْ لَقِيَهِ بِالشَّامِ فِي سَفَرْتِهِ مَعَ عَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ وَهُوَ صَبِيٌّ ، وَرَأَى فِيهِ عِلَامَاتِ
النَّبُوَّةِ ، فَاخْتَبَرَهُ بِذَلِكَ ،

فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ : « لَا تَسْأَلُنِي بِهِمَا ، فَوَاللَّهِ !
مَا أَبْغَضْتُ شَيْئًا قَطُّ بُغْضَهُمَا » .

فَقَالَ لَهُ بَحِيرَا : فَبِاللَّهِ ! إِلَّا مَا أَخْبَرْتَنِي عَمَّا أَسْأَلُكَ عَنْهُ . فَقَالَ : « سَلْ عَمَّا بَدَا
لَكَ »^(٣) .

1. **Lât**, taştan yapılmış bir put olup Tâif'teydi ve Sakîf kabilesinin putuydu. Hicretin 9. yılında Tâif halkı Müslüman olunca onu yerle bir ettiler. **Uzzâ** ise Gatafân kabilesinin taptığı bir sakız ağacıydı. Resûl-i Ekrem Efendimiz Hâlid İbni Velîd'i göndererek bu ağacı kestirmişti.
2. İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, I, 154-155.

Putlardan Nefret Ederdi

Fahr-i Âlem Efendimiz'in râhip Bahîrâ ile olan konuşmasında da onun putlardan nefret ettiği görülür.

Şifâ-i Şerîf'in "Resûl-i Ekrem'in Diğer Cansız Cisimlerle Olan Mûcizeleri" bahsinde Bahîrâ'nın, Mekke'den Suriye'ye giden ticaret kervanlarının yolu üzerindeki bir manastırda yaşadığı ve ibâdetle meşgul olduğu, Peygamber Efendimiz'in aralarında bulunduğu kafilâ oraya gelince, konakladıkları yerde bulunan ağaçların ve taşların, kafilâdeki birinin önünde onu selâmlarcasına yere kapandığını görüp dışarı çıktığı, Kâinâtın Efendisi'ni farketmediği, onun özelliklerini kendi kitaplarında okuyup bildiği için kendisini hemen tanıdığı ve yanına gelip elini tuttuğu belirtilmişti. O bahiste "Bahîrâ'nın Gördükleri" yan başlığı altında bu konuda daha fazla bilgi verilmişti (bk. II, 65).

Resûl-i Ekrem çocukluk günlerinde amcası Ebû Tâlib ile yaptığı Suriye seferinde Bahîrâ ile karşılaşmış, Bahîrâ onda peygamberlik âlâmetleri görünce kendisinden bazı bilgiler almak istemiş ve Lât ve Uzzâ'ya¹ yemin vermek sûretiyle de onu denemeye tâbi tutmuştu. Bunun üzerine Allah'ın Elçisi ona:

"Onların adını anarak bana yemin verme! Allah'a yemin ederim ki, onlara beslediğim kin ve nefret kadar hiçbir şeye kin ve nefret duymadım!" buyurmuştu. Bunun üzerine Bahîrâ:

"Öyleyse Allah adına sana yemin veriyorum, sana soracaklarıma cevap ver!" dedi. O zaman Fahr-i Cihân Efendimiz:

"İstediğini sor!" buyurmuştu.²

وكذلك المعروف من سيرته - عليه الصلاة والسلام - وتوفيق الله له أنه كان قبل نبوته يخالف المشركين في وقوفهم بمزدلفة^(٤) في الحج؛ فكان يقف هو بعرفة؛ لأنه كان موقف إبراهيم عليه السلام.

فصل

[فِي أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ فِي حَقِّ الْأَنْبِيَاءِ الْعِصْمَةُ مِنْ
عَدَمِ مَعْرِفَتِهِمْ بَعْضَ أُمُورِ الدُّنْيَا]^(١)

قال القاضي أبو الفضل - رحمه الله -: قد بان بما قدمناه عقود^(٢) الأنبياء في التوحيد ، والإيمان ، والوحي وعصمتهم في ذلك على ما بيّناه .

فأمّا ما عدا هذا الباب من عقود قلوبهم فجماعها أنها مملوءة علماً و يقيناً على الجملة ، وأنها قد احتوت من المعرفة والعلم بأمر الدين والدنيا ممّا^(٣) لا شيء فوقه .

ومن طالع الأخبار ، واعتنى بالحديث ، وتأمل ما قلناه وجده .
وقد قدمنا منه في حقّ نبينا - عليه السلام - في الباب الرابع أول قسم من هذا الكتاب ما يُنبّه على ما وراءه ، إلا أنّ أحوالهم في هذه المعارف تختلف .

1. Peygamberlerin; âhiret hayatı, melekler gibi konularda da, tafsilatlı olmasa bile, bir ölçüde bilgileri vardır.

Peygamber Efendimiz'in hayatı incelendiğinde şu gerçek ortaya çıkmaktadır: O, Allah Teâlâ'nın yardımı sâyesinde, peygamberlikten önce de müşriklerin yaptığı şeylerin aksini yapmış, onlar Müzdelife'de kendi vakfelerini yaparken, Resûl-i Ekrem atası Hz. İbrâhim'in yaptığı gibi Arafat'ta vakfe yapmıştır.

Arafat, Mekke'nin 21 km. doğusunda bir yer olup, hacı olabilmek için orada vakfe yapmak, yani bir süre durmak gereklidir. Arefe günü orada vakfe yapmayan hacı olamaz. Cebrâil aleyhisselâm, Peygamber Efendimiz'den önce de Hz. İbrâhim'e orada vakfe yapması gerektiğini öğretmişti. Yukarıda belirtildiği gibi İslâmiyet'ten önce Araplar orada değil Müzdelife'de vakfe yapardı. Müslümanlar ise hac ibâdeti esnâsında arefe günü Arafât'ta vakfe yapar, güneş battıktan sonra da oradan ayrılırlar, Arafat ile Mina arasında bulunan Müzdelife'ye giderler, yatsı namazının vakti girdikten sonra o günün akşam namazı ile birlikte yatsı namazını burada kılar ve geceyi Müzdelife'de geçirirler.

3. Peygamberlerin Dünyanın Her İşini Bilmesi Gerekmez

Daha önceki bahislerde şunları gördük: Peygamberler Allah'ın birliği, O'na îmân ve kendilerine gelen vahiy konularında mükemmel bir îmâna sahiptirler. Bunların dışında bir inanca sahip olmaktan Cenâb-ı Hak kendilerini korumuştur. Bunların dışındaki konuları ise, genel olarak bilirler.¹ Peygamberler dinin diğer bahisleri ve dünya işleriyle ilgili konularda da en üstün bilgiye sahiptir. Târihî bilgileri okuyanlar, hadis-i şerifler üzerinde araştırma yapanlar ve söylediklerimiz üzerinde düşünenler bunların gerçek olduğunu görürler.

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bu konularda ne kadar geniş bilgi sahibi olduğunu Şifa-i Şerif'in Birinci Bölüm'ündeki "Resûl-i Ekrem'in Mûcizeleri" bahsinde görmüştük. Bununla beraber bütün peygamberlerin din ve dünya konularındaki bilgisi aynı değildir. Mertebesi yüksek olanların bilgisi daha fazladır.

فَأَمَّا مَا تَعَلَّقَ مِنْهَا بِأَمْرِ الدُّنْيَا فَلَا يُشْتَرِطُ فِي حَقِّ الْأَنْبِيَاءِ الْعِصْمَةَ مِنْ عَدَمِ
مَعْرِفَةِ الْأَنْبِيَاءِ بَعْضُهَا ، أَوْ اعْتِقَادِهَا عَلَى خِلَافِ مَا هِيَ عَلَيْهِ ، وَلَا وَصِيمٌ^(٤)
عَلَيْهِمْ فِيهِ ؛ إِذْ هَمَّهُمْ مَتَعَلِّقَةٌ بِالْآخِرَةِ وَأَنْبَاءُهَا ، وَأَمْرُ الشَّرِيعَةِ وَقَوَانِينِهَا .

Peygamberlerin dünya ile ilgili herşeyi bilmesi gerekmez. Onların bazı dünya işlerini bilmemeleri, bu işleri olması gerekenden farklı düşünmeleri onların ismet sıfatına bir zarar vermediği gibi, kendileri için de bir kusur sayılmaz. Çünkü onların himmet ve gayretleri âhirete, âhiretle ilgili haberlere, din ve şeriat işlerine yöneliktir.

Burada peygamberlerin dünya ile ilgili bazı hususları bilemeyeceğini gösteren üç misâli hatırlamakta fayda vardır:

Biri Hz. Süleymân ile Belkıs kıssasında geçtiği üzere Hüdhdüd'ün Hz. Süleymân'a: "Ben senin bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sana Sebe' kavminden, gerçek bir haber getirdim."¹ demesidir.

Diğeri, aşağıda geleceği üzere, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in Medine'yi şereflendirdiği zaman hurma ağaçla-

rını aşıl原因 Medinelilere bunu yapmadıkları takdirde daha hayırlı olabileceğini söylemiş, onlar da aşı yapmamışlardı. Efendimiz verimin düştüğünü öğrendiği zaman da "Ben sadece bir insanım, size dininizle ilgili bir şey emredersem onu hemen yapın, kendiliğimden bir şey söylersem, ben sadece bir beşerim. Dünya işlerini siz benden daha iyi bilirsiniz." buyurmuştu.²

Üçüncüsü de Bedir Gazvesi'nde Resûl-i Ekrem Efendimiz İslâm ordusunun düşmana en uzak olan su kuyusunun yanında yerleşmesini düşündüğü zaman, ashâb-ı

kirâmdan Hubâb ibni Münzir, Peygamber aleyhisselâma bu kararın ilâhî bir işarete dayanıp dayanmadığını sordu; dayanmadığını öğrenince de düşmanı susuz bırakmak için onlara en yakın su kuyusunun yanına yerleşilmesini ve diğer kuyuların kapatılmasını teklif etti. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Efendimiz onun bu görüşünü uygun buldu.³ Bu konu "Peygamberimizin Dünya İşleriyle İlgisi" bahsinde daha geniş bir şekilde zikredilecektir (bk. III, 207).

Öte yandan dünya işleri çoğunlukla âhiret ve şeriat işlerinden farklı ve onlara aykırıdır; dünya ehli de "Dünya hayatının sadece maddî yönünü bilirler; âhiretten ise habersizdirler."⁴

Peygamber Efendimiz bu gerçeği şöyle dile getirmiştir: "Dünyasını seven âhiretine zarar verir, âhiretini seven ise dünyasına zarar verir. Siz bâki olanı fâni olana tercih etmeye bakınız."¹

İnşallah bu konuyu İkinci Kısım'da ele alacağız.

وَأُمُورُ
الدُّنْيَا تَضَادُّهَا^(٥) ، بخلاف غيرهم من أهل الدنيا الذين ﴿يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ﴾ [الروم: ٧] .

كما سُبْنِيْنُ هَذَا فِي الْبَابِ [الثاني] إِنْ شَاءَ اللَّهُ ؛

1. Neml 27/22.

2. Müslim, Fezâil 140-141, nr. 2362-2363.

3. Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), III, 482, nr. 5801.

4. Rûm 30/7.

1. Ahmed ibni Hanbel, Müsned, IV, 412; İbni Hibbân, es-Sahih (Arnaût), II, 486, nr. 709.

ولكنه لا يُقال: إنهم

لا يعلمون شيئاً من أمر الدنيا؛ فإن ذلك يؤدي إلى الغفلة والبله^(١)، وهم المنزهون عنه؛ بل قد أرسلوا (أ/١٤٩) إلى أهل الدنيا، وقلدوا سياستهم وهدايتهم، والنظر في مصالح دينهم ودنياهم؛ وهذا لا يكون مع عدم العلم بأمور الدنيا بالكيفية؛ وأحوال الأنبياء وسيرهم في هذا الباب معلومة، ومعرفتهم بذلك كله مشهورة.

وأما إن كان هذا العقد مما يتعلق بالدين^(٢) فلا يصح من النبي ﷺ إلا العلم به، ولا يجوز عليه جهله جملة؛

لأنه لا يخلو أن يكون حصل عنده ذلك

عن وحي من الله، فهو ما^(٣) لا يصح الشك منه فيه - على ما قدمناه - فكيف الجهل؟

Peygamberler Dünya İşlerini de Bilir

Bununla birlikte peygamberlerin dünya işlerini bilmediği söylenemez. Çünkü dünya işlerini bilmemek, saflığa ve bönluğe yol açar ki, son derece akıllı ve anlama yeteneği yüksek olan peygamberler böyle bir duruma düşmekten münezzehtir. Tam aksine onlar, dünya halkına gönderilmişler ve kendilerine onları yönetme, doğru yola iletme, din ve dünya ile ilgili işlerini gözetme görevi verilmiştir. Dünya işlerini hiç bilmeden bu görevin yapılması mümkün değildir. Peygamberlerin bu konulardaki hâllerini, hayatlarını ve derin bilgi sahibi olduklarını âlimler bilir, kitaplar yazar.

Din ve dinin uygulanmasıyla ilgili konuları Peygamber Efendimiz'in bilmemesi mümkün değildir; esasen onun bu konuları mutlaka bilmesi gerekir, Dünya işlerini hiç bilmemesi ise aslâ düşünülemez.

Onun Bilgisinin İki Kaynağı

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bilgisinin iki kaynağı vardır:

1. Allah Teâlâ ona bilmediklerini vahiy ile öğretir, daha önce de söylediğimiz gibi vahiy ile öğrenilen bilgilerden aslâ şüphe edilemez ve onları bilmemek söz konusu olamaz. Peygamber, vahiy ile öğrendiği bilgileri ilm-i yakîn ile öğrenmiş olur.²

GELECEK DERS

Tarih: 8 Aralık 2019, Pazar

Zaman: Öğle Namazından bir saat önce

Yer: Eyüp Sultan Camii-i Şerif'inde

yapılması planlanmaktadır.

1. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, IV, 412; İbni Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), II, 486, nr. 709.
2. "Peygamberimizin Peygamber Olduğu Andan İtibaren İtikâdî Durumu" bahsinde bu konuda bilgi verilmiştir bk. II, 528.